

תרגום סקירה שניתנה בפני מועצת הביטחון של האומות המאוחדות – יהודית אופנהיימר, מנכ"לית עיר עמים

28 ביולי 2021

תודה לכם אדוני הנשיא וחברי מועצת הביטחון על האפשרות לדבר בפניכם היום.

גדלתי בירושלים ובה גידלתי את ילדיי. החינוך היהודי אורתודוקסי שזכיתי לו העמיק את ההבנה שלי לגבי התפקיד המשמעותי שיש לדת ולמסורת בעיצוב הקשר והשייכות לעיר. ירושלים היא ביתי בכל מובן אפשרי של המילה. ובה בעת היא גם ביתם של פלסטינים ופלסטיניות רבים אשר חיים בשכנות לישראלים כמוני. כאשר אני חושבת על ירושלים, אני יכולה לדמיין את העיר ללא מגוון העמים, הדתות והנראטיבים ההיסטוריים שהיא מכילה. המגוון הזה הוא מה שהופך את ירושלים לכל כך מיוחדת, אבל גם מה שעושה אותה לזירה של סכסוך חריף.

מסיבה זו הצטרפתי לעיר עמים – עמותה ישראלית אשר החזון שלה הוא ירושלים שוויונית ובת קיימא בעלת עתיד פוליטי מוסכם. השם "עיר עמים" מבטא את החזון שלנו לירושלים כעיר משותפת, ביתם בהווה ובירתם לעתיד של שני עמים החולקים זיקות וחזקות שוות לעיר. אולם הזכויות והחירויות שאני נהנית מהם כאזרחית ישראלית אינן נחלתם של 350,000 תושביה הפלסטינים של העיר אשר מהווים כיום קרוב ל-40% מאוכלוסייתה.

מאז 1967, עת ישראל כבשה וסיפחה באופן חד צדדי – ובניגוד לחוק הבינלאומי - את מזרח ירושלים, השלטונות הישראליים נוקטים באמצעים של דיכוי ואפליה שמטרתם החלשת הנוכחות הפלסטינית בירושלים. אלו כוללים הפקעת אדמות ובניית התנחלויות, מניעת אזרחות ושילת זכויות פוליטיות, ביטול/הפקעה של מעמד תושבות הקבע, אפליה בשירותים והגבלות חמורות על תכנון ובניה במזרח ירושלים.

מצב דברים זה לא רק מפר את הזכויות האישיות והקולקטיביות של פלסטינים בירושלים אלא גם סותר את החלטות מועצת הביטחון של האו"ם ובכללן החלטה 2334, ומערער את התנאים להסדר מוסכם המבוסס על שתי מדינות עם שתי בירות בירושלים.

ההסלמה האחרונה באלימות ובמתח באזור שלנו הדגישה עוד יותר את המרכזיות של ירושלים בסכסוך הישראלי פלסטיני ואת השפעתה על היציבות והביטחון האזוריים. הגורם המרכזי לעימותים היו הלחצים המתמשכים על החיים הפלסטיניים בירושלים כפי שראינו בשחיקת הסטטוס קוו בהר הבית/חרם א-שריף, הסגירה השרירותית של רחבת שער שכם – איזור פלסטיני ציבורי מרכזי – בחודש הרמדאן ואיומי הפינוי של משפחות פלסטיניות בשכונת שייח ג'ראח.

ואכן, בשנים האחרונות, גדל מספרם של הריסות הבתים והפינויים של משפחות פלסטיניות במזרח ירושלים והשימוש הגובר באמצעים אלו הפך לשיטה לעקירת פלסטינים מירושלים.

אדוני הנשיא, אני פונה אל מועצת הביטחון היום מאחר שהפעולות לעקירת פלסטינים מהעיר החריו לאחרונה בהיקפים והיבטים חסרי תקדים. ארבע קהילות פלסטיניות במזרח ירושלים שבהן חיים כ-3,000 בני אדם נמצאות בעצם ימים אלו תחת איום של גירוש המוני: שייח ג'ראח, בטן אלהווא, אל-בוסתן ואל-ולאג'ה.

מעבר להשלכות הגאופוליטיות, מדובר במעשים שמפרים בצורה בוטה את הזכויות של תושבי מזרח ירושלים – כקבוצת מיעוט החיה תחת כיבוש ומוגנת על ידי החוק הבינלאומי - להגנה וקורת גג כמו גם לחיי משפחה וקהילה. ממשלת ישראל מציגה את פעולותיה כלגיטימיות על פי מערכות החוק ומוסדותיה הדמוקרטיים. אלא שמוסדות אלו במידה רבה אינם נגישים לפלסטינים תושבי מזרח ירושלים: בהיעדר זכויות פוליטיות וייצוג פוליטי נמנעת מהם האפשרות להשתתף בתהליכי החקיקה ועיצוב המדיניות אשר שולטים בחייהם. אם כן, המסגרת החוקית מפלה במהותה ומותירה את תושבי מזרח ירושלים הפלסטינים פגיעים ביותר לעקירה כפויה.

שתי הקהילות המאוהמות בפניו המוני הן שייח ג'ראח ובטן אלהווא בסילואן הנמצאות משני עברי אגן העיר העתיקה. קרוב ל-150 משפחות פלסטיניות - המונות למעלה מ-1,000 בני אדם – נמצאות בסכנת עקירה כתוצאה מחקיקה מפלה. מנגנונים חוקיים אלו מקנים ליהודים את הזכות לקבל בחזרה נכסים במזרח ירושלים שאבדו ב-1948 ושכיום מתגוררים בהם פלסטינים. בה בעת החקיקה הישראלית מונעת מפלסטינים את האפשרות להשיב לעצמם רכוש מצידו הישראלי של הקו הירוק שאבדו באותה מלחמה בתחומי ישראל. רבות מהמשפחות הפלסטיניות הניצבות בפני פינוי הן משפחות פליטים שב-1948 איבדו בתים בישראל וכעת עלולים להיות מגורשים בשנית בידי מתנחלים שאין להם קשר לבעלים או לדיירים היהודים המקוריים של אותם נכסים.

למרות שממשלות ישראליות ניסו שוב ושוב למסגר את הסיפורים הללו כלא יותר מאשר סכסוכי נדל"ן מקומיים, מדובר לאמיתו של דבר בחלק מקמפיין שיטתי שמטרתו לעקור משפחות פלסטיניות וליישב במקומן מתנחלים כדי ליצור מובלעות ישראליות בליבן של השכונות הפלסטיניות. מובלעות מתנחלים אלו מלוות בנוכחות יומימית של כוחות ביטחון שביחד מייצרים חיכוך בלתי פוסק ומשבשים קשות את חיי הקהילה המקומית.

נכון לעכשיו, מספר תביעות הפינוי בשתי השכונות מונחות בפני בית המשפט העליון ודיון מכריע בנוגע ל-4 משפחות מתוכן ל-2 באוגוסט. בו בזמן היועץ המשפטי לממשלה התבקש בידי בית המשפט העליון להגיש עד ל-29 באוגוסט את חוות דעתו המשפטית בנוגע לאחת התביעות בבטן אלהווא ולענין יהיו השלכות על תביעות הפינוי הנוספות כנגד יותר מ-80 משפחות בשכונה.

אדוני הנשיא, פנייתו של בית המשפט אל היועץ המשפטי לממשלה מסמנת הבנה אפשרית שתביעות אלו הן יותר מאשר סכסוכי נדל"ן פרטיים. אדרבא, מדובר בסוגיות שלמדינה יש בהן ענין ושהשלכותיהן הפוליטיות והמוסריות תהיינה מרחיקות לכת. דרך חוות הדעת של היועץ

המשפטי לממשלה, הממשלה הישראלית נדרשת כעת לנקוט עמדה מפורשת על הליכי פינוי אלו ועל השלכותיהם הרחבות יותר. לכן חיוני לראות בממשלה הישראלית אחראית למתרחש ולהאיץ בה לנצל את הזדמנות זו כדי למנוע גירוש בקנה מידה נרחב של קהילות אלו.

במקביל איומים של הריסות נרחבות מרחפים מעל 140 בתים באל-בוסתן בסילוואן ואל-ולאג'ה ומעמידים יותר מ-1,800 פלסטינים המתגוררים בהם בסכנת גירוש. החלטות שבתי המשפט צפוי לקבל במהלך חודש אוגוסט ביחס לשתי קהילות אלה עלולות להוביל להריסת הבתים באופן מיידי. באל-בוסתן ההריסות מקודמות על מנת לפנות את השטח לגן ארכיאולוגי לאומי. הליכי הריסה דומים מקודמים בא-ולאג'ה בשל מיקומה האסטרטגי בין ירושלים וההתנחלויות מדרום לה באזור המיועד לסיפוח פורמלי או דה-פקטו.

צווי הריסה נשלחים בתואנה של בניה ללא היתר. אלא שהאפשרות לקבל היתרי בניה כמעט ולא קיימת מאחר והרשויות הישראליות מסרבות באופן עקבי לקדם או לאשר תכניות מתאר נאותות בשכונות הפלסטיניות. לא רק זאת, רשויות התכנון הישראליות עצרו שוב ושוב את מאמציהם של תושבים בשתי הקהילות הללו להסדיר את המצב התכנוני של בתיהם ולקדם תכניות מתאר שיאפשרו פיתוח של שכונותיהם.

כמו בנושא הפינויים, גם כאן המערכת החוקית מנוצלת בצורה מפלה למען מטרות פוליטיות. אדוני הנשיא: ארבע קהילות ובהן 3,000 פלסטינים נמצאות כעת בסכנה לאבד את בתיהן במזרח ירושלים. אלו אינם סכסוכי נדל"ן פרטיים אלא ביטוי של מדיניות לאומית ששואפת לשנות את ההרכב הדמוגרפי של מזרח ירושלים ובו בזמן שוללת מפלסטינים את זכותם הבסיסית לדירה, ולחיי משפחה וקהילה.

בשיחותי האחרונות עם עמיתיו האירופאים, שר החוץ הישראלי יאיר לפיד הכריז: מה שאנחנו צריכים לעשות עכשיו הוא לוודא שלא נעשים צעדים שימנעו את האפשרות של שלום בעתיד, ואנחנו צריכים לשפר את חיי הפלסטינים. כל מה שהומניטרי, אני אהיה בעדו". כדי לממש את ההכרזה הזו יש להאיץ בממשלת ישראל.

1. לעצור באופן מיידי את כל ההריסות והפינויים של משפחות פלסטיניות מבתיהן.
2. לקדם תכנון עירוני ראוי ומדיניות דירה שוויונית במזרח ירושלים.
3. להבטיח שכל תושבי העיר יזכו לשירותים ראויים ובאופן שוויוני.
4. להגן על זכותם של שני העמים לחיות בבטחה בבתיהם ובעיר ולהכיר במכלול זיקותיהם ההיסטוריות, הדתיות והפוליטיות של שני העמים לירושלים.
5. לסיום, לפעול מול ההנהגה הפלסטינית וביחד עם הקהילה הבינלאומית לקדם את התנאים לפתרון בר-קיימא של הסכסוך הישראלי-פלסטיני באופן העולה בקנה אחד עם החלטה 2334 של מועצת הביטחון של האו"ם.

בהיעדרו של הסכם פוליטי בעתיד הנראה לעין, שני העמים ימשיכו לחלוק מציאות עירונית מורכבת המבוססת על מארג עדין של יחסי גומלין ותלות הדדית בירושלים. בהינתן המציאות הנוכחית, יש לטפח דיאלוג ושיתוף פעולה ולהימנע מצעדים אשר מחריפים את המתח.

יסודות אלו חייבים להיות הבסיס למשא ומתן לקראת פתרון בר קיימא מתוך הבנה שבכל
קונסטלציה פוליטית יחיו זה לצד זה שני עמים בירושלים.
תודה.